

LOM-hört 26

Årgång 14, februari 2007

Red: Henrick Blank m fl

I detta nummer:

1. Ordföranden har ordet (s. 1)
2. Årsavgiften för 2007 (s. 2)
3. Årsmötet 2007 (s. 2)
4. VÄLKOMMEN till årets LOM-inventeringar (s. 2)
5. Första stillahavslommen i Europa (s. 3)
6. Nordeuropeisk Lom-konferens i Norge (s. 4)
7. Lom-Lisas dikt (s. 5)

Ordföranden har ordet

Efter snart ett år vid ordförandeposten kan jag se tillbaka på ett spännande år på många sätt. Hela vintern har man blivit pumpad med information om klimatförändringar och globalisering. Även om det kanske är att gå för långt att tala om globalisering så har i alla fall kontakterna mellan vår förening och våra grannländer intensifierats under 2006. Ett uttryck för detta är den Nordeuropeiska lomkonferens som arrangeras i Nordnorge i maj 2007 (se artikel nedan).

Hur lommarna påverkas av klimatförändringar vågar vi knappt spekulera i idag. Vi kan emellertid med glädje konstatera att 2006 bjöd på en av de bästa häckningssäsongerna för båda storlommen och smålommen, om man ser till ett genomsnitt över hela landet och även om det lokalt/regionalt gått sämre på vissa håll. Det är också glädjande att antalet rapporter har ökat. De upprop som under våren och sommaren publicerades ibland annat "Fågelvännen" och "Vår Fågelvärld" samt i en del regionala fågeltidsskrifter gav alltså resultat; i form av telefonuppringningar och förfrågningar via e-post såväl som fler rapporter och jag hoppas att ni känner er välkomna till Projekt LOM. Totalt är vi nu 126 rapportörer!

För 2006 har vi ett underlag för en bedömning av häckningsresultatet för storlommen på basis av data från drygt 300 par eller ungefär 5 % av det svenska beståndet. För smålommen finns fullgod information för en bedömning av häckningsresultatet för drygt 100 par eller ungefär 8 % av det svenska beståndet, men materialet från Norrland är fortfarande i minsta laget för bedömningar i landets nordligaste tre fjärdedelar.

Efter 13 års arbete inom Projekt LOM har vi nu kunnat lokalisera ungefär 970 häckningsplatser för smålom med ledning av uppgifter om häckande par för åtminstone ett (och för de flesta lokalerna flera) år under perioden 1994-2006 på basis av information från alla rapportörer. Detta svarar mot ungefär 75 % av det häckande beståndet i landet. För storlommen har vi kunnat lokalisera drygt 1600 sjöar med stationära eller häckande par eller ungefär en fjärdedel av det svenska beståndet. Den information som vi tillsammans samlat in och bearbetat börjar således bli av den omfattning att den inte bara kan användas för bedömningar av nivåer och trender i häckningsframgången utan också som ett underlag för naturvårdsplanering m.m.

Sammanfattningsvis: Ett STORT TACK till alla inventerare för den förenade arbetsinsatsen – det är genom Ert arbete som vi har kunnat öka kunskapen och förståelsen för två fågelarter för vilka det svenska fågelskyddsarbetet är av helt avgörande betydelse och i ett internationellt perspektiv. Och jag hoppas naturligtvis att ni all känner er manade att medverka också i år – nytillkomna rapportörer såväl som den kärntrupp med varit med i stort sett varje år sedan starten 1994.

Henrick Blank

Årsmötet 2007

Årets årsmöte äger rum vid Getteröns Naturcenter, lördagen den 17 mars kl. 10, med sedvanliga och stadgeenliga förhandlingar (se separat kallelse). Vill Du delta vid årsmötet, meddela helst detta i förväg, och senast måndag 12 mars, till Owe Arnoldsson; tel. 0371-521 00, e-post owe_arn@hotmail.com (för att underlätta de praktiska arrangemangen med lokal, fika m.m.).

Årsavgiften för 2007

Årsavgiften för år 2007 är oförändrad, 100 kr, och frivilligt att betala för dem som har rapporterat om lommar för år 2006. Som kriterium för medlemskap gäller alltså betald årsavgift eller att man rapporterat under närmast föregående år - men naturligtvis helt fritt att göra både och. - Årsavgiften betalas in på postgiro 123 14 65-4, **och var noga med att ange namn och adress på inbetalningskortet.** Varje år betalas det in några medlemsavgifter där vi inte kunnat spåra avsändaren.

VÄLKOMMEN till årets LOM-inventeringar

Vi står nu inför den 14:e arbetssäsongen inom Projekt LOM. Vi har under det gångna året fått en del frågor om inventeringarnas upplägg och omfattning och vad som behövs för att få ett fullgott underlag för att bedöma lommarnas häckningsframgång.

Det är viktigt att hålla i åtanke att även om Projekt LOM bygger på frivillig medverkan av amatörer kan vi inte ge avkall på kravet att beräkningsunderlaget för bedömningar av häckningsframgången måste hålla professionell standard. Annars kan trovärdigheten i våra uppgifter ifrågasättas. De flesta rapporter som bygger noteringar från 3-4 besök fördelade över hela häckningssäsongen (april/maj-juli/augusti) uppfyller detta krav. I landets södra och mellersta delar kan ett "idealschema" se ut som följer:

- Ett första besök under maj; så att man kan notera förekomsten av bland annat par och observationer av ruvande fåglar.
- Ett andra besök under juni; så att man kan fastställa förekomsten av stationära par, följa upp häckningsframgången för ruvande fåglar och notera eventuella ungar. Observera att man efter det här besöket inte kan bedöma ett häckningsförsök som misslyckat enbart på kriteriet att en ruvning avbrutits eller att man inte sett några indicier på häckning. Man kan enkelt missa små ungar under detta besök, och avbrutna ruvningar kan följas av en omhäckning.
- Ett tredje besök under juli: Utfallet av det första och andra besöket får avgöra syftet med detta besök men det behövs nästan alltid. I vissa fall behöver man spana av sjön ännu en gång för att säkert fastställa förekomsten av stationära par eftersom man inte lyckats med detta genom besöken 1 och 2, för andra par kan det vara fråga om att följa upp resultatet av fortfarande pågående ruvningar eller att följa upp tillväxten av ungar man sett vid besök 2. Kan man säkert fastställa förekomsten av ett stationärt par eller att ungarna har nått storleksklass III eller IV (50-75 % resp. 75-100 % av föräldrarnas längd) behövs oftast inget fjärde besök.

- Ett fjärde besök senare under juli eller i augusti; i första hand för att fastställa om ungar man sett under tidigare besök nått storleksklass III eller IV.

Ibland noterar man omhäckningar i samband med det andra eller tredje besöket (och i extrema fall även det fjärde) och då kanske man behöver anpassa besöken för att följa upp utfallet av omhäckningen.

I norra Sverige kan det bli aktuellt att skjuta något på tidsschemat, med hänsyn till vårens ankomst och islossningen.

För större sjöar med flera storlomspår har vi också fått frågor om det är nödvändigt att inventera och rapportera om alla par i sjön. Det är naturligtvis bra om så sker men definitivt inte nödvändigt (och för många större sjöar inte heller genomförbart om man inventerar ensam och bara har fritiden till sitt förfogande). Men det är naturligtvis värdefullt med information om att det finns fler par i sjön, tillsammans med uppgifter som gör det möjligt att lokalisera var i sjön det eller de par man rapporterat hållit till, och om möjligt också en bedömning av antalet par. Självfallet skall också varje par redovisas separat; en uppgift av typen "fyra stationära par som tillsammans fick ut tre stora ungar" kan ju tolkas på olika sätt om den inte specificeras så att man vet om hur antalet ungar fördelade sig mellan de olika paren (är det t.ex. tre par med en unge vardera, två par med en resp. två ungar etc.).

Naturligtvis är det värdefullt om rapporteringen i största möjliga utsträckning är av tillräcklig kvalitet för en bedömning av häckningsresultatet, men samtidigt är vi väl medvetna om flera av er inte alltid har möjlighet att göra det antal besök som normalt krävs för en göra en fullgod rapportering. Då gäller liksom tidigare att "en ofullständig rapportering är bättre än ingen alls". En uppgift om stationärt eller häckande par som baseras enbart på 1-2 besök under våren eller försommaren kan innehålla viktiga upplysningar om en häckningslokal, även om informationen inte kan användas för en bedömning av häckningsresultatet. För de rapportörer som av olika skäl inte har möjlighet att besöka lomsjöarna och tjärnarna förrän under sommaren kan information om kläckta ungar kan fortfarande användas för beräkningar av procentandelen ungvullar med två stora ungar, *förutsatt att man också lämnar uppgift om storleksklass*.

Och ibland kan man "av ren tur" få ett tillräckligt underlag för häckningsutfallet med bara två besök, om "timingen" är den riktiga med hänsyn till en observation av par eller ruvande fågel under maj-början av juni och "stora" ungar i juli eller början av augusti.

Som vanigt bifogas med det här utskicket bland annat inventeringsblanketter och handledning inför årets inventeringar. Materialet kan även hämtas hem via föreningens hemsida.

VÄLKOMMEN TILL LOMSJÖARNA OCH ÅRETS INVENTERINGAR!

Första stillahavslommen i Europa

I förra numret av LOM-hört skrev vi om stillahavslommen. Denna lom som i Sverige betraktas som en egen art hade fram till i år aldrig påträffats i Europa. Den 13 januari dök det upp en lom i vinterdräkt i en damm på ett grustag i Yorkshire, mellersta Storbritannien. Först trodde man det var en storlom. Ingen trodde förstas att man hade en stillahavslom på besök. När man sedan tittade närmare på fågeln upptäckte man att det inte var en "vanlig" storlom utan att det handlade om en stillahavslom. Detta var förstas en sensation och många lyckliga fågelskådare fick se stillahavslommen som snällt visade upp sig i tre veckor. För de brittiska

skådarna var det dock ingen ny art de fick se. I Storbritannien har man nämligen inte erkänt stillahavslommen som en egen art, utan ser den fortfarande som en ras av storlom.

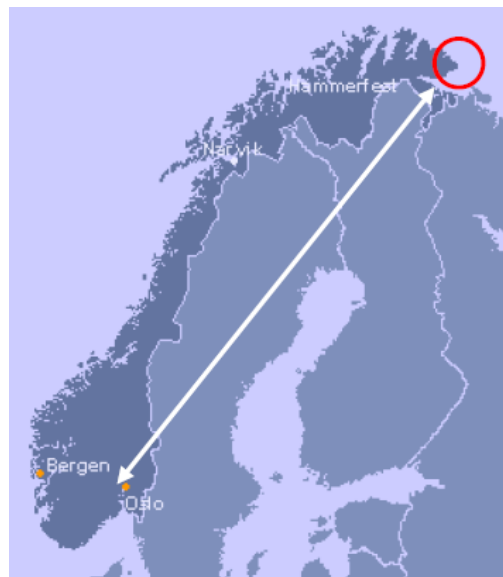
Denna stillahavslom var inte bara en ny art/ras för Storbritannien utan också ny för hela Europa. Det är knappast överraskande att fyndet görs på Brittiska öarna. Deras läge ute i Atlanten gör att många nordamerikanska arter dyker upp där. Stillahavslommen är väldigt lik storlommen och naturligtvis finns möjligheten att flera stillahavslommar besökt Europa förut, men då misstagits för storlommar. Det kan emellertid också vara så att klimatförändringar och eventuellt ökande stormfrekvens medför att fler arter blåser in från Atlanten. Det var nämligen så att stillahavslommen i Storbritannien kom med de vindar som sedermera resulterade i stormen Per i södra Sverige. Oavsett om klimatförändringar spelar in eller inte vet vi nu att stillahavslommen kan dyka upp i Europa och sannolikt har därför skådare i Europa fått upp ögonen för stillahavslommen. Kanske kommer europafynden av stillahavslommen att dugga betydligt tätare framöver?

Informationen är hämtad från www.club300.se och www.rarebirdalert.co.uk

Henrick Blank

Nordeuropeisk Lom-konferens i Norge

I förra numret av LOM-hört nämnde vi kort om en kommande LOM-konferens i Norge. Nu är konferensen planerad och den kommer att handla om lommar i Nordeuropa. Föredrags-hållare kommer att ansluta så väl från Norge, Finland, Skottland som Sverige. För Sveriges del är det vår egen Mats Eriksson som kommer att sprida in lomvisdom. Konferensen äger rum den 10-14 maj i Norges allra nordligaste delar (se karta med flyglinje Oslo-Kirkenes markerad), nämligen i Vardø på Varangerhalvön vid Barents hav. Konferensen kommer att handla om olika aspekter, t ex skydd av områden, beståndsstatus och övervakning. Dessutom kommer det att erbjudas en heldagsexkursion då man faktiskt har chansen att se alla Europas fyra lomarter! De intressantaste slutsatserna från konferensen återkommer vi med i nästa LOM-hört.

Deltagandet i konferensen är kostnadsfritt. För vidare information om konferensen kan man kika in på vår hemsida eller höra av sig till oss. Anmälningstiden till konferensen gick egentligen ut sista februari, men agerar man snabbt (!) finns det fortfarande en chans att komma med! Frågor och anmälan skickas till Arnold Håland vid Norsk Naturinformasjon, arnold@nni.no.

Henrick Blank

Lom-Lisas dikt

*Har du sett vattenälvorna dansa?
I skymningen?
En sommarkväll?
Jag har - och jag blev betagen*

*Från ingenstans
Kom de ur vattnet
En efter en
Tills de format en ring*

*Som på en given befällning rörde de sig
Med bugningar, nigningar
Dykningar, stigningar
Medan de undslapp sig ljud
likt musik till dansen*

*De halvlyfte
Bröst mot bröst
Slog med vingarna och
Mätte sig med varandra*

*Efter en stund försvann de
En efter en
Lika överkligt
Som när de gjorde entré*

*Dansen var över
Jag satt på stranden andäktigt och länge
För jag hade just bevittnat hur nutida varelser
utövar en urgammal ritual
I den förtrollade timmen
Mellan mörker och ljus
I timmen mellan dröm och verklighet*

LOM-Föreningens styrelse

- Henrick Blank (ordf.), Västra Storg. 33 A, 553 15 Jönköping; tel. 070-304 10 11, henrick.blank@webaid.se
- Jenny Pleym (sekr), Tyvik 1, 511 74 Skephult; 033-35 30 13, Jenny.Pleym@boras.se
- Karen Lund (kassör), Oxtorgsgatan 12 D, 575 38 Eksjö; tel. 0381-140 11 (kväll), 0381-355 56 (dagtid)
- Owe Arnoldsson, Arnåsholm, 330 26 Burseryd; tel. 0371-521 00, 0485-441 15, owe_arn@hotmail.com
- Mats Eriksson, Tommered 6483, 437 92 Lindome; tel. 031-94 87 91, 070-609 94 33, mke.eriksson@swipnet.se
- Peter Lindberg, Zoologiska inst., Box 463, 405 30 Göteborg; tel. 031-773 36 42, 070-209 23 15, peter.lindberg@zool.gu.se
- Håkan Lindblom, Öbackavägen 4 G, 903 33 Umeå; tel. 090-405 40 (hem), 090-18 42 91 (arbete), h_lindblom@hem.utfors.se
- Uno Skog, Herrhagsvägen 221, 791 76 Falun, tel. 023-100 48, uno.skog@spray.se